

Milli Enerji ve Maden Politikası'nın 3 Sacayağı Üzerinden Değerlendirmesi...

ENERJİDE "MİLLİ" KARMAŞA

Nedim Bülent Damar
EMO Enerji Daimi Komisyonu Başkanı
n.bulent.damar@emo.org.tr

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı tarafından açıklanan Milli Enerji ve Maden Politikası 5 aydır yürürlükte bulunuyor. Bu yazıda, yeni olarak açıklanan politika; sunulan temel amacı ve dayandığı 3 sacayağı üzerinden ele alınmaya çalışılacak ve 5 aylık süre içerisinde yapılan uygulamalar da bu kapsamda değerlendirilecektir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı; Nisan 2017 tarihinde açıkladığı Milli Enerji ve Maden Politikası'nın sunumunda; AKP'nin iktidarda olduğu son 15 yıllık süreyi "sessiz devrim" olarak niteleyerek, bu süre içerisinde yapılanları büyük gelişmeler olarak sıralamıştır. Oysa açıklanan Milli Enerji ve Maden Politikası'na bakıldığında, adı başta olmak üzere dayandığı temellerin de yıllardır sürdürülen "yerli kaynaklar ve yerli üretim" vurgusuna karşın bu amaçlara ters düşen politikaların devamını içerdiği anlaşılmaktadır.

Öncelikle ülke dış politikası ile ilişkilendirerek sunulan Milli Enerji ve Maden Politikası'nın "Türk dış politikasının güçlü bir diplomasi ekseninde şekillenmesinin yolunun, ilk etapta enerjide dışa bağımlılığın azaltılması ve sonrasında enerji ihtiyacını karşılamada kendi kendine yetebilen bir ülke olmaktan geçmesi" amacı doğrultusunda geliştirildiği açıklanmıştır. Yani bu politikanın yapılmasındaki temel amaç; enerjide dışa bağımlılığın azaltılması ve enerji ihtiyacını karşılamada kendi kendine yetebilen bir ülke olmasını sağlamak olarak belirtilmiştir. Böyle bir ilke doğal olarak kulağa çok hoş gelmekte ve bu ülke yurttaşları tarafından arzu edilen bir durumu ifade etmektedir. Elektrik Mühendisleri Odası'nın elektrik enerjisi politikası temel ilkeleri içerisinde de "Elektrik enerjisinde dışa bağımlılığın azaltılması" önemli bir ilke olarak yer almaktadır.

Bu nedenle ETKB tarafından açıklanan bu politikanın elektrik enerjisi ile ilgili ana ilkeleri ve bu konuda yapılan açıklamalar ile uygulamalar takip edilip incelenerek sunulan bu politikanın amacına uygun uygulamalar üretilip üretilmediğini incelemeye çalışacağız. Milli Enerji ve Maden Politikası olarak açıklanan planın hayata geçirilmesi yönünde ne gibi girişimler olacağını bir müddet gözlemek ve bu arada ya-

planlar ile açıklanan politikanın uyumunu görebilmek için yapacağımız incelemeyi açıklamanın hemen sonrasında değil de bugünlerde yapmayı daha uygun gördük.

"Milli" Politikanın 3 Sacayağı

Bu politikanın stratejisinin üç temel ayağını "arz güvenliği, yerlileştirme ve öngörülebilir piyasa" olarak tanımlayan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, bu üçü ne kadar sağlam ve güçlü bir şekilde inşa edilirse, paydaların o kadar mutlu olacağı bir noktaya gelineceğini ve kazan-kazan-kazan fel-sesine doğru yürüneceğini söyledi.

Bu sunumda "arz güvenliği" ile ilgili yapılması planlanan hususları ve bunların ne anlama geldiğini maddeler halinde ele alalım:

1-Petrol ve doğalgaz temin edilen ülkeleri artırarak kaynak çeşitliliğini arttırmak: Yine dışa bağımlı olmak, ama çeşitli değişik ülke veya şirketlere bağlı olmak.

2-Karada ve denizde petrol ve doğalgaz arama çalışmalarını arttırmak: Yani yerli veya yabancı şirketlere ruhsat vererek özel sektör eli ile kaynak araması yapılması ve bu konuda yerli şirket hemen hemen olmadığı için ülkemizde yabancıların petrol ve doğalgaz aramalarının teşvik edilmesi.

3-Yeni doğalgaz depolama tesisleri yapmak: Yani kış aylarında yetmeyen doğalgazı önceden olarak depolamak; sonuçta doğalgaz kullanımında sıkıntıları aşmak.

4-Enerji iletim ve dağıtım altyapısını geliştirmek ve tüm illere doğalgazı ulaştırmak: Enerji altyapısını geliştirerek ve tüm illere doğalgaz götürerek enerji tüketimini özendirerek ve dolayısıyla enerji tüketimini arttırmak; böylece enerji giderlerini ve dışa bağımlılığı arttırmak. Enerji iletim ve dağıtım altyapılarını iyileştirerek kayıp ve kaçak azaltmak ve bu yolla enerji giderlerinde tasarruf sağlanması mümkün ise de Milli Enerji ve Maden Politikası'nda bu hususa atıfta bulunulmamıştır.

5-Enerjiyi verimli kullanmak ve enerji maliyetlerinde tasarruf edilmesine imkan sağlamak: Bu konunun nasıl gerçekleşebileceğine dair somut bir açıklama getirilmemiştir. Ayrıca arz güvenliği için yukarıda yapılması planlanan hususlar ile enerji giderlerinde nasıl tasarruf yapılacağını öngörmek mümkün olmamaktadır.

Arz Güvenliği'nde Değişmeyen Denklem

Bu sunumdan anlaşıldığı kadarıyla ETKB'nin yeni Milli Enerji ve Maden Politikası'nda arz güvenliğinin ana unsuru; doğalgaz ve petrolün yurtdışından temin edilerek ülke içerisinde bu iki enerji kaynağı yönünden bir sıkıntı yaşanmasını önlemek olmaktadır. Her ikisi de genel olarak boru hatları ile temin edilen bu yakıtların vanalarının başka ülkelerin elinde olduğu göz ardı edilirse ihtiyaç olanın sağlanması için çalışmalar yapmak arz güvenliği açısından yerinde olur, ancak

burada unutulmuş bu politikanın milli tarafı olmuştur. Yani arz güvenliği başka ülkelerin güvenilirliğine bırakılmıştır.

Arz güvenliği planlanırken öncelikle yerli kaynak açısından talebin karşılanabilmesi için yerli kaynakların enerji ve çevre güvenliği kriterleri dikkate alınarak ne oranda kullanılabilirliği planlandıktan sonra vanası başka ülkelerdeki yakıtlar için ne oranda bu ülkelere güvenebileceği ve hangi koşullarda vananın kapatılmayacağına garanti altına alınması çalışmaları yapılmalıydı. Yoksa koşullar elverişli olduğu müddetçe ödemeyi yapma gücü olan herkes, ihtiyacı olan her yakıtı finans gücü oranında pazarlık ederek alma olanağına sahiptir. Bugün global olarak enerji yakıtlarının temininde bir sorun yoktur. Tüm kaynak sahipleri bu yakıtları satılabilmek için birbirleri ile kıyasıya rekabet etmektedirler. Son birkaç yıldır petrol piyasasının içinde bulunduğu durum ve doğalgaz fiyatlarının 5 yıl öncesinin neredeyse yarısına düşmüş olması bunun en somut kanıtıdır.

ETKB'nın Milli Enerji ve Maden Politikası; açıklandığı kadarı ile arz güvenliği açısından enerji yakıtlarının ticareti konusunu bir plana bağlamak üzere hazırlanmış ve bu yakıtların teminini nasıl iyi bir şekilde yapıp talebi rahatlıkla karşılayabiliriz düzlemine oturarak birtakım güzel görünen laflar ile kolaycılığa kaçmayı tercih etmiştir. Çok uzun zamandan beri zaten aynı politika çeşitli renklere boyanarak yürürlükte tutulmaktaydı. Ülkeyi enerji açısından yüzde 75 oranında yurtdışı kaynaklara bağlayan bu politikanın yeni versiyonu gibi görünen Milli Enerji ve Maden Politikası söylemi de anlaşılabilir aynı yolun başka bir renk içerisinde, kazan-kazan denkleminde, mutlu olanları değiştirip mutsuz olan halkı aynı bırakarak devam edecek gibi görünmektedir.

Milli Enerji ve Maden Politikası'nın üç sacayağından biri olan arz güvenliği konusunda eğer yapılması öngörülen çalışmalar yukarıda açıklanan hususlar ile sınırlı ise enerjide dışa bağımlılığı azaltma yönünde bir sonuç doğurmayacağı ve politikanın en başta açıklanan amacının tersi bir durum yaratacağı açıkça ortaya çıkmaktadır.

Yenilenebilirde Bir Garip Durum

Yeni Milli Enerji ve Maden Politikası sacayağının ikincisi olan "yerleştirme" ile ilgili yapılması planlananları da maddeler halinde değerlendirelim:

1-YEKA ihaleleri, yenilenebilir enerji üretim araçlarının yerli üretiminin teşviki ve/veya zorunlu hale getirilmesi ve bu konudaki Ar-Ge çalışmalarının özendirilerek yenilenebilir enerji alanında ilerlemeler sağlamak.

Bu maddeyi açacak olursak yenilenebilir enerji kaynakları olan güneş ve rüzgar elektrik santrallerinin ekipmanlarının yerli üretimini geliştirmek ve bu yerli üretim ekipmanın kullanıldığı enerji üretim tesisleri vasıtasıyla yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretimini arttırmaktan söz edilmektedir. Bunun yöntemi olarak da YEKA ihaleleri adı verilen nispeten (yenilenebilir enerji kaynakları üretim tesisleri ölçeğinde) büyük ölçekli ve elektrik alım garantileri ile desteklenmiş ihaleler vasıtasıyla yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik (ve belki de bir kısım ısıtma) üretiminde kullanılmasını sağlamak yolu ile enerjide yerli kaynak kullanımının artırılması hedeflenmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılmasının artırılmasına yönelik çabalar ülke çıkarları açısından yararlı çalışmalardır.

Ülkemizde yenilenebilir kaynaklardan üretilen enerjinin oransal düşüklüğü enerji fiyatlarının yüksekliğinin ve enerjide dışa bağımlılığın sürmesindeki ana etkenlerden biri olması yanında sera gazı salınımlarının ve çevre kirliliğinin azaltılması çalışmalarının başarı oranındaki düşüklüğün de en önemli nedenleri arasındadır. Bugüne kadar Yenilenebilir Enerji Kanunu kapsamında yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretilmesi; alım garantisi ve nispeten yüksek bedel ile teşvik ediliyordu. Ancak bürokratik zorluklar, kaynak tahsislerinin yapılmasındaki gecikmeler ve iptaller, kapasite kısıtlamaları sonucunda tüm dünyada hızla yükselen yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimi Türkiye'de sınırlı kalmıştı. Bu konudaki genel kanı; bürokrasinin yenilenebilir kaynak kullanılması konusunda yasaya rağmen pek istekli olmadığı şeklinde oluştu.

Ayrıca son zamanlarda yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen elektrik enerjisine yasa gereği ödenen birim fiyatların yüksekliğinden şikayetler seslendirilmeye ve bu rakamların genel elektrik fiyatını yukarı çektiğinden bahsedilmeye başlandı. Tam bu sesler yükselirken YEKA ihaleleri gündeme geldi ve ETKB Türkiye ölçeğinde büyük görünen -dünya ölçeğinde ise sıradan olan- yılda 1 milyar kWh elektrik üretim tesisleri için, ekipman yerleştirilmesini şart koşarak alım garantili ihale yapılacağını ilan etti ve güneş ile rüzgar elektrik üretim santralleri için iki ayrı ihale gerçekleştirildi. İki ihale de Yenilenebilir Enerji Kaynakları Yasası'nda belirtilen birim fiyatların yaklaşık yüzde 50'si düzeyindeki fiyatlarla sonuçlandı. Böylece garip bir durum ortaya çıktı; bir tarafta yürürlükte olan bir yasa ve bu yasaya göre yenilenebilir kaynaktan örneğin rüzgardan üretilen enerjiyi belli bir fiyattan Devletin alma zorunluluğu; diğer taraftan yine Devletin aynı yenilenebilir kaynaktan almayı garanti ettiği elektrik ama bu sefer önceki yasada belirtilen fiyatın yarısı. Bu durumu genel ekonomi kuralları ile açıklamaya çalışsak şu sonuca varmaktayız: Yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretmek için hazır olan yatırımcı grupları, Yenilenebilir Enerji Yasası ile bu işi başaramayınca Devletin bu yeni uygulamasına ilk yasadaki umutlarını keserek yoğun ilgi göstermişlerdir ve yenilenebilir kaynaklardan üretilen elektriğin fiyatı düşmüştür. Tüketici için olumlu olarak görünen bu durum uzun vadede yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını kısıtlamaz ise elektrik fiyatlarının ucuzlamasına da katkıda bulunacaktır. Burada ayrı bir konu da 6446 sayılı Yasa'da tanımlanan elektrik piyasasından Devletin yeniden pay almaya başlamış olmasıdır. Devlet bir taraftan elindeki mevcut elektrik üretim tesislerini

özelleştirirken, diğer taraftan alım garantileri vasıtaları ile yeni yap-ışlet santralleri kurdurarak piyasanın aktörü olmaktadır. Bu ise asıl amacı elektrik sektörünü bir piyasa haline getirmek olan 6446 sayılı Yasa'nın kendi mimarları tarafından delinmesi anlamına gelmektedir. Özünde bir kamu hizmeti olan elektrik temin işlevinin kar maksimizasyonunu amaç edinmiş olan özel sektör işletmeleri ile yerine getirilmesi olanaksızdır. Yenilenebilir enerji kaynakları ile ilgili son örneklerle bu gerçek bir kez daha gün yüzüne çıkmış olmaktadır.

Şirketler Yabancı, Yakıt Yabancı ama Nükleer Yerli mi? **2-Nükleer enerjiden elektrik elde edileceğinden bahisle 2030 yılında nükleer enerjiden elde edilecek elektrik miktarının toplamın yüzde 10'una yükseltilmesi.**

Burada nükleer enerjiden elektrik üretilmesi konusunun neden yerlileştirme bölümünde yer aldığı anlaşılmalıdır. Nükleer santrallerin yakıtı yerli değildir, yurtdışından temin edilecektir. Dolayısı ile yakıt açısından dışa bağımlı olan bir elektrik üretim tesisi yerli olamaz. Nükleer santrallerin yapım teknikleri gereği santralin çalışabilmesi için nükleer yakıt çubuklarının zorunlu olması ve bu yakıt çubukları temininin de yapımçı şirket tarafından yapılması nedeni ile nükleer santraller yerli olarak kabul ediliyorsa bu büyük bir yanılgıdır. Nükleer santrallara yakıt yüklemesi genellikle yılda bir yapılmaktadır. (Santral teknolojisine göre daha kısa veya uzun olmakla birlikte ortalama bir yıl olarak kabul edilir.) Yani bir yükleme ile bir yıl çalışan santral, ikinci yıl yükleme yapılmaz ise çalışmaz. Ayrıca yasal anlaşmaları tamamlanmış olan Sinop Nükleer Santrali'nde nükleer yakıt anlaşma bedeli içerisinde olmayıp ayrıca satın alınacaktır. Yapımçı ve/veya işletici şirketlerin bu yakıtı temin etme zorunlulukları, bu santralleri "milli" yapmaz, üretimi de "yerli" olarak adlandıramaz.

Bilindiği gibi bugün nükleer santral yakıtı olabilecek işlenmiş uranyumu ticari olarak temin eden 7 ülke vardır. Nükleer santral sahibi ülkeler, bu 7 ülkeden aldıkları yakıtı bazıları kendileri zenginleştirerek santrallerde kullanmakta; bazıları ise doğrudan santralde kullanılabilir şekilde almaktadırlar. Türkiye bu ikinci sınıfta yer alacaktır. Ülkemizde nükleer santral yakıtı yapabilecek bir tesis yoktur ve şimdiye kadar anlaşmaları yapılan iki nükleer santralin anlaşmaları içerisinde de bu tesis yer almamaktadır. Dolayısı ile 2030'da devreye alınması öngörülen Akkuyu ve Sinop nükleer santralleri açısından yerlileştirme söz konusu değildir. Yerlileştirme hedefi içerisinde 2030 yılında nükleer santrallerden üretilen elektriğin toplam tüketimin yüzde 10'una ulaştırılması planı aşında tüketimin yüzde 10'luk bölümünün doğrudan dışa bağımlı hale getirilmesi anlamındadır.

Şimdiye dek anlaşması yapılan iki nükleer santralin da hakim ortakları yapımçı yabancı şirketler olup; bu anlaşmalar özünde Türkiye topraklarında inşa edilen nükleer santrallerden Türkiye'nin çok yüksek fiyatlarla elektrik alması anlaşmalarıdır. Bu santrallerin ürete-

cekleri elektriğe alım ve fiyat garantisi verilmiştir. Bu iki santralin da satış fiyatları bugünkü piyasa fiyatlarından yaklaşık 2.5 kat daha fazladır. Tüm dünyada elektrik fiyatları, doğalgaz fiyatlarındaki düşüş ve yenilenebilir kaynakların daha fazla kullanımı ile hızla düşmektedir. Dünyada uzun vadede elektrik fiyatları 4.5 sent (ABD) /kWh olarak öngörülmektedir. Bu iki santralin satış birim fiyatları bu fiyatın kat be kat üzerindedir ve nükleer santral sahibi şirketlerin gelirlerini yurtdışına yüzde 100 oranında transfer garantisi ve vergi muafiyetleri vardır. Özetle bu santrallerin üretimleri yukarıda bahsedildiği gibi özünde yurtdışından elektrik alımı ile eşdeğerdir. Türkiye'ye yatırım yapmak için gelen ve yaptığı yatırım ile her türlü ticari ve teknik riski yüklenen yatırımlarla aynı değildir. Dolayısı ile nükleer santraller ile yerlileştirme sağlanamaz. Eğer bu husus yerlileştirme olarak kabul ediliyor ise bu politikanın amacından daha başından saptığı anlamına gelir.

3-Yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretiminin, tüketimin yüzde 30'una yükseltilmesi amacı.

Bu sunum içerisinde açıklanan amaca en uygun olan ve bugünün dünyasında güncel enerji hedeflerine uyumu en fazla sağlayacak olan adım; yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanım oranının yüzde 30'a çıkarılması hedefi olmuştur.

Türkiye'nin enerji sorununun en önemli eksik taraflarından birisi yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik üretiminde yeterince kullanılmıyor olmasıdır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması hedefi; elektrik enerjisi temininde dışa bağımlılığı azaltacağı gibi elektrik fiyatlarının ucuzlamasında da en önemli etken olacaktır.

Ayrıca yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik üretiminde daha çok kullanılması çevre kirliliğinin daha fazla artmasının önüne geçecek ve sera gazı salınımları en az düzeyde olduğundan iklim değişikliği tehlikesinin de büyümesini önleyici katkısı olacaktır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik üretimindeki payının artırılmasına yönelik yapılacak her türlü çalışma sonuçta enerji sorununa önemli oranda olumlu katkı sağlayacaktır.

4-Yenilenebilir kaynaklardan ayrı olarak yerli kaynaklardan elektrik üretiminin artırılması.

Burada tahminen yerli kömürden elektrik elde edilmesinden söz edilmektedir. Bilindiği üzere gerek iklim değişikliği ile ilgili tüm uzman kuruluşlar gerekse Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, dünya iklim değişikliğinin ana nedeninin sera gazı salınımları olduğunu ve bu salınımların çok büyük bir bölümünün fosil yakıt kullanan elektrik üretim tesisleri olduğunu kayda bağlamıştır. Bugün tüm dünyada özellikle kömür santrallerinin iklim değişikliğinin ana nedenlerinden biri olduğu kabul edilmektedir ve yeni kömür santralleri yapımından kaçınıldığı gibi teknik ömrünü tamamlayan kömür santralleri rehabilite edilmeye çalışılmadan kapatılmaktadır. Elektrik üretimi çok büyük oranda kömüre bağlı olan Çin bile planlanmış kömür santrallerinin yüzde 50'sini iptal etmiştir. Türkiye'de en yüksek tahminler bile mevcut kömür rezervle-

rinin sonuna kadar kullanılması halinde en fazla 10 bin MW gücünde santral yapılabileceğini öngörmektedir. Bu güç önemli oranda sera gazı salınımına neden olabilecek bir büyüklüktür ve mevcut tüm rezervlerin sonuna kadar kullanılmasını gerektirmektedir.

Kömürden elektrik üretimi pahalıdır, genelde elektrik üretiminde kullanılan kömürün görünen maliyeti yanında bir de görünmeyen maliyeti vardır. Çevreye verilen zararın giderilmesi ve kömür santralleri civarında yaşayan insanların artan sağlık giderleri bunlardan bazılarıdır. Ayrıca yaydıkları sera gazı ile neden oldukları iklim değişikliklerinin bedeli bilinmeyen maliyetleri ve insanlığın geleceğine olan negatif etkisi çok önemlidir. Tüm bu olumsuz etkiler ve ekonomik olarak üretecekleri elektriğin maliyetinin yüksekliği de dikkate alınırsa Milli Enerji ve Maden Politikası içerisinde yerli kömürün teşvik edilmesi yer almamalıdır. Bugün yapılmakta olduğu gibi kömür sahalarının işletme hakkı devri yolu ile elektrik alım garantisi verilerek ve ihalede belirtilen fiyatlar ile yatırımcılara bu yolun teşvik edilmesi birçok olumsuzluğu da beraberinde getirecektir. Nükleer santraller yanında kömür santrallerine de verilecek alım garantileri ve görece yüksek fiyatlar elektrik fiyatlarının gelecekte de yüksek kalmasına neden olacaktır. Bu şekilde yapılacak kömür santrallerinin çevre kirliliğini arttıracığı ve sağlık sorunlarına neden olacağı kesindir. Milas civarındaki kömür santralleri bu olumsuzlukların en açık örnekleridir.

Bu nedenlerle kömür santrallerinin teşvik edilmesi Türkiye'nin elektrik temin planlamaları içerisinde yer almamalıdır. Aksine mevcut olan ve kapasite kullanımları yüzde 30 ila 40 arasında olan, hatta bir bölümünün kapasite kullanımını yüzde 10'larda olan termik santrallerin bir an önce kapatılması ve bunların yerine ikame edilecek yenilenebilir kaynakların geliştirilmesi için yoğun çaba gösterilmelidir.

Serbest Piyasadan Alım Garantili Piyasaya

Milli Enerji ve Maden Politikası'nın üçüncü sacayağı olarak "Öngörülebilir Piyasanın Kurulması" gerektiği belirtilmiştir. Bu maddenin çerçevesi de mevcut kurumları yeniden yapılandırmak, mevcut doğalgaz, elektrik ve maden piyasalarını canlandırmak ve güçlendirmek, mevcut kuruluşları enerji borsasına entegre etmek ve Türkiye'nin enerji ticaretinde merkez ülke olmasını sağlamak amacıyla ulaşılan olarak açıklanmıştır.

Öncelikle bir kamu hizmeti niteliği taşıyan enerji ve elektrik temini konularının kar maksimizasyonu amaçlı bir piyasa ile bu niteliğini sürdürmeyeceği yadsınamaz bir gerçektir. Herhalde Bakanlık da bunun farkındadır ki piyasa dışında olmasına rağmen elektrik üretim tesis ihaleleri yaparak enerji sektörüne müdahale etmektedir ve bağımsız enerji şiarı ile talep ettiği öngörülebilir piyasa oluşumuna engel olmaktadır. Bugünün dünyasında marjinal birkaç durum dışında elektrik enerjisi olmadan çağdaş bir yaşam sürdürülemez. Bu durum bile başlı başına enerjinin kamu hizmeti olma niteliğini ortaya koymaktadır. 2001 yılından beri Türkiye'de uygulanmaya çalışılan piyasa modeli bugüne kadar bir yere varamamış olmalı ki yeni Milli Enerji ve Maden Politikası'nda "öngörülebilir piyasa" amacı Bakanlık tarafından ön plana çıkarılmıştır.

Enerji temininin yalnızca piyasa koşulları içerisinde insanların ihtiyacını karşılayabilecek ölçüde güvenilir, kaliteli ve yeterli düzeyde yapılabileceği ham bir hayaldir. Bu hayalin peşinde koşulması daha uzun süreler halka pahalı, kalitesiz

ve kesintili enerji arzının devam etmesi anlamına gelecektir. Bugün dünyada kapitalist sistemi en keskin biçimde uygulayan ABD'de bile elektrik temini konusunda kamu denetimi, büyük şirket sınırlandırılması yapılmakta, çok ve küçük ortaklı enerji üretim şirketleri ve enerji kooperatifleri teşvik edilmektedir.

Elektrik enerji piyasasının yapılandırılmasında ısrar etmek yerine günün koşullarına uygun, denetimi en üst seviyede olan ve kamu eliyle yapılandırılmış bir elektrik enerji sektörü planlaması yapılmasına çalışılmasının daha yerinde olacağı açıktır. Aradan geçen 16 yıl sonra yeniden yapılandırılmaya gerek duyulan bu piyasada ısrar edilirse sürekli olarak yeni yapılandırmalar aranması kaçınılmaz olacak ve bu dumanlı havadan ise bugün olduğu gibi yüksek fiyattan elektrik satmak üzere pusuda bekleyen kurtlar yararlanacak ve enerji fiyatları düştüğü halde bundan yararlanamayan halkın sıkıntıları devam edecektir.

Sonuç

Özetle yeni Milli Enerji ve Maden Politikası; 3 sacayağı üzerinden değerlendirildiğinde eski politikalardan bir farkı görülmemektedir. Burada öngörülen; yine enerjinin, piyasada alınıp satılan bir meta olarak kabul edilmesi ve belki ticaret koşullarında bazı değişikliklere gidilmesi olmaktadır. Bu ise Türkiye'nin enerjide dışa bağımlılığını azaltacak enerji temininin sürdürülebilirliğini sağlayacak bir strateji değildir.

Günümüzde enerjide öne çıkan unsur, enerjinin sürdürülebilirliğidir ve enerjinin sürdürülebilirliğinin üç ana unsuru ise;

- Enerjinin güvenliği,
 - Enerjinin eşit dağılımı ve
 - Çevresel sürdürülebilirlik
- olarak kabul edilmektedir. Yeni Milli Enerji ve Maden Politikası'nın esaslarının da ülkemizdeki mevcut durumun bu kriterleri en üst düzeyde sağlayacağı çalışmaları yapmak olması gerekirken;
- çevresel sürdürülebilirliği zedeleyecek kömür santralleri teşviklerini içermesi,
 - enerjinin eşit dağılımı ile ilgili hiçbir görüşün yer almaması ve
 - enerji güvenliğini yalnızca arz güvenliği olarak öngörmesi,

nedenleri ile ülkemiz için enerji sürdürülebilirliği yönünden yeniden gözden geçirilmesinin elzem olduğu görülmektedir. ■